

TREMA

Ledenmagazine van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, nummer 4, voorjaar 2021

Thema

VERKIEZINGEN 2021

TRIAS OP ZOEK NAAR NIEUW EVENWICHT

ONGEKEND ONRECHT EN DE RUIJME VAN DE RECHTER

Nederlandse
Vereniging voor
Rechtspraak

Over de NVvR

De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) verenigt rechters en officieren van justitie en vertegenwoordigt hun belangen in het publieke en politieke debat. Dat doet de NVvR onder meer door de kwaliteit en toegankelijkheid van de rechtspraak te bewaken. Circa 70% van alle rechters en officieren van justitie is lid van de NVvR.

Op www.nvvr.org leest u meer over de NVvR.

Postbus 30315 / Anna van Buerenstraat 40
2500 GH / 2595 DA Den Haag
Tel. 088-3611300
info@nvvr.org
www.nvvr.org

Lid worden van de NVvR

Bent u lid van de rechterlijke macht, maar nog geen lid van de NVvR? Meldt u vandaag nog aan via info@nvvr.org.

Waarom lid van de NVvR?

- **Groot(s) netwerk:**
platform voor ontmoeting van en nadere kennismaking met vakgenoten in de rechtspraak.
- **Kwaliteitsadvies, individuele ondersteuning én rechtsbijstand:**
persoonlijke ondersteuning in uw eigen rechtspositie. Rechtsbijstand maakt 6 maanden na uw aanmelding automatisch deel uit van uw lidmaatschap.
- **Topbijeenkomsten, webinars en werkbezoeken:**
speciaal voor leden, treffende onderwerpen, verdiepende thema's.
- **Gerichte informatie en specifieke standpunten:**
exclusief voor leden, actuele nieuwsvoorziening via website en digitale nieuwsbrief, uw stem in het politieke en publieke debat.
- **U bepaalt!**
Samen met uw collega's (be)stuurt u de NVvR.

Colofon

Nummer 4, voorjaar 2021.

Trema (Tijdschrift voor de Rechterlijke Macht) is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak.

Redactie: **Miek Smilde en Sandra Wewer**
Eindredactie: **Sandra Wewer**

Teksten: **Geert van Rhee, Miek Smilde, Sandra Wewer**
Met dank aan: **Marc Fierstra, Van Oort & Van Oort (Den Haag)**
Foto's: **NVvR**
Cartoon: **Jesse van Muylwijck**
Vormgeving: **Beeldr (Leiden)**
Druk: **SpringerUit (Schoorl)**

Wilt u contact opnemen met de redactie? Stuur uw bericht naar s.wewer@rechtspraak.nl.

DITMAAL IN TREMA:

P. 4-5
TRIAS OP ZOEK NAAR NIEUW EVENWICHT

P. 6-9
DE VERKIEZINGS-PROGRAMMA'S IN HET KORT

P. 10-12
ONGEKEND ONRECHT EN DE RUIMTE VAN DE RECHTER

P. 13
COLUMN MARC FIERSTRA: MONEY, MONEY, MONEY

P. 14-15
DEBAT OVER TOESLAGENAFFAIRE: RECHTSSTAAT FAALDE

P. 16-17
NIEUWS VAN DE COMMISSIES

P. 18-19
TERUGBLIK OP HET NIEUWS

POWER & CONTROL

Op prominente billboards rondom elk Formule 1-circuit kon iedereen het al een tijdje lezen: *'Power is nothing without control'*. Die wijsheid is niet slechts voorbehouden aan een bekende autobandenfabrikant, maar is eigenlijk veel breder toepasbaar. Wie succesvol wil optreden, moet immers niet alleen investeren in kracht, maar ook in de controle van die kracht of macht.

Als we de afslag nemen naar de rechtspleging, zien we dat controle van de macht voor ons niet alleen een fundamenteel vraagstuk, maar ook een zeer actueel onderwerp is. Want na de aanstaande Tweede Kamerverkiezingen komen tal van nieuwe wetgevers op machtige zetels terecht. Hoe gaan zij die macht uitoefenen en hoeveel ruimte laten ze daarbij in de dagelijkse praktijk aan de rechter of de officier van justitie? Is er ruimte om te 'particulieren' of wordt er dichtgetimmerd? Het omgekeerde is minstens zo actueel: welke plek gaat de magistraat opeisen wanneer die wil afwijken van de beleidslijnen, omdat de uitwerking van het beleid weliswaar rechtmatig maar niet rechtvaardig uitpakt in een concreet geval? En kan dat zomaar? Heeft de magistraat naast 'control' daarvoor voldoende 'power'?

De NVvR zoekt hierover de komende tijd graag het gesprek op. Dat gesprek is overigens niet gemakkelijk. Beide uitersten zijn namelijk ongewenst. Te *weinig* rechterlijke ruimte maakt van de magistraat al gauw slechts een toetsende grensrechter en te *veel* rechterlijke koers maakt van de magistraat een eigenwijze dikastocraat. Het wordt daarom van groot belang om *gezamenlijk* op zoek te gaan naar antwoorden, zodat de wetgever én de burger weten wat zij van de rechtsprekende macht mogen verwachten. En, zeker zo belangrijk, om zelf te (her)ontdekken hoe wij onszelf als rechtsprekende macht zien.

In deze Trema op beide onderwerpen een actueel artikel: een overzicht van de partijprogramma's (waar het gaat over de rechtspleging) en een verslag van het online gesprek over de rol van de rechtspraak bij de toelagenaffaire. Belangrijke kost.

Geert van Rhee
directeur NVvR

g.van.rhee@rechtspraak.nl

TRIAS OP ZOEK NAAR NIEUW EVENWICHT

De rechtspleging staat in het midden van het politieke debat. Vrijwel alle politieke partijen besteden in hun programma's aandacht aan de rol van de rechter en de officier van justitie in de democratische samenleving. Herijking van de verhouding tussen de staatsmachten lijkt een belangrijk thema te worden. Het pleidooi voor een constitutioneel hof is daarvan een voorbeeld.

Wie de politieke debatten aan de vooravond van de verkiezingen op 17 maart aanstaande volgt, kan het niet ontgaan: rechtspraak en Openbaar Ministerie zijn belangrijke onderwerpen op weg naar de stembus. Of het nu over de conclusies uit het rapport Ongekend onrecht gaat, het taakstrafverbod bij geweldsdelicten tegen hulpverleners, de consequenties van het Urgenda-arrest of de strijd tegen ondermijnende criminaliteit, vrijwel alle partijen noemen justitie en veiligheid als belangrijke thema's in hun programma's. Het is opvallend dat ook vrijwel alle partijen pleiten voor meer geld. Maar waaraan dat geld moet worden besteed, daarover lopen de politieke meningen duidelijk uiteen. De SP zet in op het wegwerken van achterstanden en het opkrikken van de vergoedingen van sociaal advocaten. Het CDA wil een Deltaplan ondermijning om de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit te intensiveren. De VVD wil strengere straffen voor gewelds- en zedendelicten en de SGP sluit zelfs de doodstraf niet uit. Andere partijen willen juist investeren in andere manieren van conflictoplossing en pleiten voor lekenrechters, buurtrechters of vrederechters.

Hoezeer de meningen ook uiteenlopen, duidelijk is dat alle politici het recht zien als een middel om de samenleving op een bepaalde manier in te richten. Hoe dat recht in de praktijk vervolgens wordt gebruikt (of moet worden

gebruikt, volgens sommige politici), raakt het werk van magistraten direct. Zij zijn het die met de wet in de hand tegenkracht kunnen bieden aan een overheid die al te voortvarend de werkelijkheid naar haar hand wil zetten. De kern van een democratische rechtstaat is immers dat ook de overheid zelf aan het recht is gebonden. Maar juist op dat punt is het de afgelopen jaren gaan knellen. De wezenlijke vraag die deze verkiezingen op tafel ligt is dan ook niet of er strenger moet worden gestraft of dat er andere vormen van conflictoplossing moeten komen, maar de vraag in hoeverre de staatsmachten (wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende macht) elkaar nog in evenwicht houden. Het is met andere woorden de trias zelf die in deze verkiezingen een prominente rol speelt.

Dikastocratie

Op dit fundamentele niveau van staatsinrichting is het niet eenvoudig een eenduidig beeld te krijgen van wat de politiek nu eigenlijk wil als het om de rechtspleging gaat. Forum voor Democratie bijvoorbeeld heeft al eerder het woord dikastocratie gemunt om aan te geven dat naar zijn inzicht de rechter in Nederland in feite de macht heeft. De partij wil daaraan een eind maken door de politiek meer invloed te geven op de benoemingen van rechters. Ook bepleit de partij een nieuwe Wet op de

rechtsvinding waardoor rechters minder ruimte krijgen om wetten te interpreteren op een andere manier dan de politiek voor ogen staat. Precies dat echter wordt de bestuursrechtspraak verweten in het rapport Ongekend onrecht van de parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag. De wetgever had een strenge wet gemaakt om fraude tegen te gaan, de bestuursrechter paste deze wet vervolgens streng toe, maar daarmee veronachtzaamde hij volgens de commissie Van Dam zijn wezenlijke taak als rechter, namelijk de rechtsbescherming van de individuele burger.

Het Urgenda-arrest is een ander voorbeeld van de manier waarop de staatsmachten schuren en verwachtingen uiteenlopen. De SGP vroeg zich bijvoorbeeld bij monde van haar voorman Kees van der Staaij af of het nog wel verstandig is om beleidsdoelen in wetgeving op te nemen, om te voorkomen dat belangengroepen gerechtelijke uitspraken afdwingen over politieke vraagstukken. In een eerdere versie van het verkiezingsprogramma van de VVD werd de rol van de rechter verder ingeperkt als het ging om de toetsing aan mensenrechtenverdragen. Hoewel de passage over verdragsrechtelijke toetsing inmiddels is aangepast, blijft de VVD van mening dat het primaat bij de politiek moet blijven liggen. Maar andere partijen grijpen het Urgenda-arrest juist aan om aan te tonen dat de burger de rechter nodig heeft als de politiek niet handelt naar eerder gemaakte afspraken, al dan niet in internationaal verband. Zo noemde Esther Ouwehand van de Partij voor de Dieren het arrest een sprekend voorbeeld van de manier waarop de overheid haar taak verzaakt om het welzijn van de burger te beschermen.

Constitutionele toetsing

Om de verschillende rollen die de staatsmachten ten opzichte van elkaar (zouden moeten) innemen scherper

vast te leggen, pleit een meerderheid van de partijen opvallend genoeg voor (een vorm van) constitutionele toetsing. Waar eerdere discussies over artikel 120 van de grondwet politiek een zachte dood stierven, lijken partijen het er nu over eens dat rechterlijke toetsing aan grondwettelijke principes wel eens het antwoord zou kunnen zijn op het tanende vertrouwen van de burger in eigenlijk alle staatsmachten. Als rechters in voorkomende gevallen wetten ook aan de grondwet zouden mogen toetsen, zou de menselijke maat beter in het oog kunnen worden gehouden en zou systematische discriminatie van minderheidsgroepen beter worden voorkomen, zo verwachten veel partijen. De PvdA en de ChristenUnie willen nog een stap verder gaan en pleiten zelfs voor de instelling van een constitutioneel hof. D66 wil de rechterlijke autonomie versterken door de minister niet langer een stem te geven bij de benoemingen van leden van de Raad voor de rechtspraak. Ook de aanwijzingsbevoegdheid van de minister in de richting van het Openbaar Ministerie zou volgens de democraten moeten vervallen.

Na de stembusgang en de formatie wordt duidelijk welke partijen hun plannen kunnen omzetten in nieuw beleid. Dan zal blijken hoe de balans tussen de machten vorm gaat krijgen. De NVvR zal dit namens de rechterlijke macht nauwgezet volgen en waar mogelijk de stem van de magistraat laten horen.

Wilt u meepraten? Mail dan uw gedachten naar g.van.rhee@rechtspraak.nl, zodat uw ideeën betrokken kunnen worden bij de inzet van de NVvR.

DE VERKIEZINGSPROGRAMMA'S IN HET KORT

De politieke partijen besteden in hun verkiezingsprogramma's ieder op hun eigen manier aandacht aan het functioneren van de rechtspleging in onze samenleving. De belangrijkste plannen van diverse partijen op een rijtje.

De afhandeling van de toeslagenaffaire en aardbevingsschade in Groningen hebben de rechtsstaat geschaad. Daarom leggen de **christendemocraten** in de grondwet vast dat Nederland een democratische rechtsstaat is. Het verbod op constitutionele toetsing wordt afgeschaft. Een harde aanpak van drugsgebruik, hogere straffen voor drugszaken en een Deltaplan Ondermijning moeten de strijd tegen georganiseerde criminaliteit helpen winnen. Justitie gaat meer gegevens uitwisselen met burgers en bedrijven, en criminele vermogens worden consequent afgepakt.

Om de druk op de strafrechtketen te verminderen, krijgt de politie de mogelijkheid om met partners uit het sociale domein eenvoudige zaken af te handelen. Ook digitale afhandeling van strafzaken en consensus-strafrecht behoren tot de mogelijkheden. Middeninkomens krijgen een betere toegang tot rechtsbijstand en de kwaliteit van de sociale advocatuur wordt op peil gehouden. Ook worden 'hate crimes' sneller en strenger bestraft en het verheerlijken van geweld wordt strafbaar. Er komt een apart tribunaal voor IS-uitreizigers.

De **ChristenUnie** wil dat iedereen toegang heeft tot het recht. Daarom gaat er meer geld naar de rechtsbijstand. Het recht moet ook fysiek dichtbij zijn: in iedere gemeente komt een vredesrechtbank. Er worden geen rechtbanken meer gesloten en de griffierechten gaan omlaag. De politie gaat weer naar het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het strafproces wordt gedigitaliseerd, het strafrecht geactualiseerd en er komt een

cassatiebalie strafrecht bij de Hoge Raad. Om het gezag en de continuïteit van de rechtspraak te garanderen, krijgt zij meer budget. Het verbod op grondwettelijke toetsing wordt afgeschaft; in plaats daarvan komt er een Constitutioneel Hof. De doorwerking van internationale verdragen moet beter geborgd worden. Er komt een catalogus van verdragsbepalingen waarop bij de rechter een rechtstreeks beroep kan worden gedaan.

D66

D66 wil meer geld en capaciteit voor de rechtspraak. Daarnaast wil de partij betere toegankelijkheid tot het recht door vredesrechters, buurrechters, mediation en het verlagen van de griffierechten. De vergoedingen tot sociaal advocaten worden verhoogd. Daarnaast moeten rechters zich meer kunnen specialiseren. De rechterlijke macht krijgt meer autonomie. De rol van de minister in gratieverzoeken wordt ingeperkt, hij mag het OM niet langer opdrachten geven om vervolging in te stellen (de aanwijzingsbevoegdheid vervalt) en de minister verliest zijn invloed op benoemingen en ontslagen bij de Raad voor de rechtspraak.

D66 wil geen minimumstraffen en is voor vervangende werkstraffen ter vervanging van korte gevangenisstraffen. Grondwettelijke toetsing wordt mogelijk gemaakt. De sociaalliberalen willen onderzoeken hoe het afpakken van crimineel geld gemakkelijker kan. Experimenten met kunstmatige intelligentie in de rechtspraak worden gereguleerd. Vanwege de voorbeeldfunctie van de rechtspraak moet de Raad van de rechtspraak het Charter Diversiteit ondertekenen. **D66** doet geen concessies aan de rechtsstatelijkheid in de EU. Lidstaten die 'een loopje nemen met de rechtsstaat' ontvangen minder EU-geld.

GROEN LINKS

Discriminatiebestrijding is voor **GroenLinks** prioriteit. Het OM krijgt meer ruimte om discriminatiezaken te vervolgen en er komt een hogere strafmaat voor 'hate crimes'. De rechtsstaat moet beter kunnen reageren op snel veranderende criminele methoden. Daarom komt er meer financiering voor de rechtspraak. Herstelrechtvoorzieningen krijgen een volwaardige plaats binnen de rechtspraak. Mensen die onvoldoende Nederlands spreken, krijgen altijd bijstand van een tolk. Om het recht toegankelijk

te houden, worden ook de griffierechten verlaagd voor burgers, het mkb en maatschappelijke organisaties. Ook biedt GroenLinks ruimte voor wijkrechters en regelrechters. GroenLinks vergroot de onafhankelijkheid van de rechtspraak. De outputfinanciering wordt stopgezet en de Raad voor de rechtspraak krijgt een eigen begroting. De beroepsgroep gaat voortaan zelf over benoemingen en rechters mogen wetgeving toetsen aan de grondwet en mensenrechtenverdragen. De Europese rechtsstaat is voor GroenLinks niet onderhandelbaar.

DENK

DENK versterkt de rechtsstaat door grondwettelijke toetsing te introduceren en de straffen voor discriminatie te verdubbelen. Ook gaan rechters trainingen volgen om institutionele

vooringenomenheid uit te bannen. De maximale straf voor doodslag gaat naar 25 jaar en voor kindermisbruik naar levenslang. Ook gaat de politie weer naar Binnenlandse Zaken.

Forum voor Democratie wil af van het monistisch stelsel: internationale verdragen krijgen pas doorwerking in het Nederlands recht als zij door het parlement in een omzettingwet zijn verankerd. Nederland moet zich op een intelligente manier terugtrekken uit de EU, het Internationaal Strafhof en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Zo wil de partij de soevereiniteit van Nederland herstellen. Forum wil de dikastocratie actief bestrijden. De politiek moet meer grip krijgen op de benoeming van rechters en via een nieuw in te voeren Wet op de rechtsvinding moeten rechters gedwongen worden wetten te interpreteren conform de oorspronkelijke bedoeling van de wetgever.

50PLUS wil geweldsdelicten waarvan ouderen slachtoffer zijn zwaarder bestraffen. Dat geldt ook voor agressie tegen hulpverleners. Ook mensensmokkelaars en internetoplichters kunnen voortaan rekenen op zwaardere straffen. Daarnaast is de partij bevreesd voor de toename in het

aantal woningovervallen, babbeltucs, phishing en roofovervallen, waarvan ouderen vaak slachtoffer zijn. De seniorenpartij vindt het onacceptabel dat een groot deel van die aangiften niet eens voor de rechter komt. Om de toegang tot de rechter te verbeteren, verlaagt 50PLUS de griffierechten.

De rek is eruit bij justitie en politie, vindt de **PvdA**. Om criminaliteit te bestrijden is een stabiele financiering van de rechtsstaat nodig in de vorm van meerjarige budgetten. Ook wordt het Wetboek van strafvordering gemoderniseerd. Om de toegang tot het recht te verbeteren, investeert de PvdA in de gesubsidieerde rechtsbijstand en de sociale advocatuur en gaan de griffierechten omlaag. Ook ziet de partij kansen voor mediationtrajecten en vredes- en buurtrechters.

De sociaaldemocraten introduceren de mogelijkheid om terbeschikkingstelling aan het onderwijs op te leggen aan jongeren. Mensen die een boete niet kunnen betalen, moeten een vervangende taakstraf krijgen en geen gevangenisstraf. Rechters moeten voortaan wetten aan de grondwet kunnen toetsen en de PvdA wil proefprocessen stimuleren, om zo jurisprudentie af te dwingen. Ook ziet de PvdA een rol weggelegd om de rechtsstaat in het Caribisch deel van het Koninkrijk te versterken.

De rechtsstaat moet burgers beschermen tegen criminaliteit, bedrijven en de overheid, maar moet ook dieren, de natuur en de samenleving als geheel in het oog houden. Aan natuurgebieden worden rechten toegekend en dierenrechten worden in de grondwet vastgelegd. Ook komt er een speciale officier van Justitie voor dierenaangelegenheden. De sociale advocatuur moet voldoende tijd en middelen krijgen, zodat iedereen verzekerd kan zijn van goede

rechtsbijstand. De **Partij voor de Dieren** verlaagt de griffiekosten en investeert in betere rechtshulp voor mensen met een laag inkomen. De bezuinigingen op de rechtspraak worden teruggedraaid. Om ervoor te zorgen dat geldboetes voor iedereen ook echt een straf zijn, worden zij inkomensafhankelijk. Landen als Hongarije en Polen hoeven niet langer te rekenen op belastinggeld als zij de rechtsstaat ondermijnen.

De **PVV** wil een zerotolerancebeleid: criminelen krijgen langdurige gevangenisstraffen, en criminelen met een dubbele nationaliteit verliezen hun Nederlanderschap. Daarnaast komen er digitale schandpalen voor daders van zeden- of geweldsmisdrijven. Er worden minimumstraffen ingevoerd en maximumstraffen gaan omhoog. Taakstraffen, TBS, vervroegde vrijlating en verjaring worden afgeschaft en bij gewelds- en zedendelicten wordt voortaan altijd snelrecht toegepast.

Het volwassenenstrafrecht gaat vanaf 14 jaar gelden en voortaan geldt groepsaansprakelijkheid bij misdrijven. Zo wil de PVV de burger het gevoel geven dat de overheid veiligheid weer serieus neemt. De PVV concludeert dat de rechtsstaat morsdood is, zeker na de strafzaak-Wilders. De PVV wil een einde aan de juridische willekeur die wordt toegepast en hekelt de vervolging van de Blokkeerfriezen tegenover het niet vervolgen van Kick Out Zwarte Piet.

Voor de **SGP** is handhaving van recht en orde de belangrijkste overheidstaak. Daarom moet worden voorkomen dat zaken worden geseponneerd, omdat er onvoldoende bewijs is of ze te lang blijven liggen. Er komt meer menskracht bij het OM, ook om een speciale antisemitisme-eenheid op te richten. Ook wordt de vervroegde invrijheidstelling verder ingeperkt en de maximumstraf voor doodslag verhoogd naar 25 jaar. Levenslang is voor de SGP levenslang en voor levensdelicten is de doodstraf

rechtvaardig. Verdachten worden verplicht bij hun strafzaak aanwezig te zijn en slachtoffers of nabestaanden moeten hun mening kenbaar kunnen maken. Niet rechters, maar regering en parlement moeten na advies van de Raad van State wetten aan de grondwet toetsen. In de grondwet worden waarborgen opgenomen tegen uitholling door Europese of internationale regelgeving. Verdragen die afwijken van de grondwet mogen alleen worden geratificeerd na een grondwetswijziging.

De **SP** maakt zich zorgen over de toegankelijkheid van het recht: enkel de rijken kunnen zich nog een lange rechtsgang veroorloven. Het recht moet dichterbij de mensen komen te staan in Huizen van het Recht, waar iedereen laagdrempelig met advocaten, mediators en schuldhulpverleners kan overleggen. De griffierechten gaan omlaag en de inkomens van sociale advocaten omhoog.

Om ervoor te zorgen dat boetes iedereen echt raken, introduceren de socialistische inkomensafhankelijke boetes. Recherche, OM en rechtbanken krijgen van de SP meer financiële middelen om achterstanden in te halen. Ook wordt meer werk gemaakt van het confisqueren van geld van veroordeelde criminelen, inclusief witteboordencriminelen.

De **VVD** vergroot de toetsingsmodelijkheden aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, maar wil wel een opt-out voor burgers die zich niet herkennen in het algemeen belang dat stichtingen als Urgenda claimen te vertegenwoordigen. Om de legitimiteit van het recht te vergroten, komen er experimenten met lekenrechtspraak. Om het recht toegankelijk te houden, wil de partij meer buitengerechtelijke geschilbeslechting en vaker het supersnelrecht inzetten. De rechtsbijstand wordt afgeschaft bij echtscheidingen. Niet beëdigde juristen mogen voortaan ook rechtsbijstand verlenen. De VVD wil meer aandacht voor wat rechtvaardig is voor de samenleving. Daarom

worden de straffen voor deelname aan een terroristische organisatie, georganiseerde misdaad, drugscriminaliteit, wapenbezit, gewelds- en zedendelicten en doodslag verhoogd, wordt het taakstrafverbod uitgebreid, verjaring afgeschaft en worden meervoudige straffen mogelijk. De maximale straf in het jeugdstrafrecht wordt verdubbeld en Halt-straffen worden ook ingezet voor kinderen onder de 12. Het wordt makkelijker om criminele vermogens te confisqueren. Hierbij wordt de bewijslast ook omgedraaid: verdachten moeten aantonen dat zij het vermogen op een eerlijke manier verkregen hebben.

Wat willen de potentiële nieuwkomers*?

BIJ1 wil strengere straffen op discriminatie en wil juridische definities van racisme, anti-zwart racisme en islamofobie opstellen. Om grondrechten te beschermen, wordt een constitutioneel hof opgericht en mensenrechtenverdragen krijgen directe werking in het Nederlands recht. Het OM moet stoppen met het traceren en intimideren van journalisten en er komt onderzoek naar racisme binnen alle gelederen van de overheid.

Code Oranje komt pas later met een verkiezingsprogramma, maar geeft aan pal te staan voor de rechtsstaat. Lijsttrekker Richard de Mos wordt momenteel verdacht van ambtelijke corruptie en deelname aan een criminele organisatie. De Mos treedt terug als hij wordt veroordeeld.

JA21 vindt dat de rechter in uitspraken te vaak politieke besluiten neemt. Rechters mogen geen 'Derde Kamer' gaan vormen. Daarom wordt de benoemingsprocedure van rechters herzien. Om te voorkomen dat jongeren voor een crimineel pad kiezen, moeten straffen zoveel mogelijk publiekelijk worden uitgevoerd. De toepassing van snelrecht wordt uitgebreid. Bij ernstige delicten mag geen taakstraf of geldboete meer worden opgelegd, en bij het plegen van drie ernstige gewelds- of zedendelicten volgt automatisch een levenslange gevangenisstraf.

*Op het moment van schrijven (4 februari 2021) hebben nieuwe partijen BIJ1, Code Oranje en JA21 in recente peilingen een of meer zetels toebedeeld gekregen.

ONGEKEND ONRECHT EN DE RUIMTE VAN DE RECHTER

In december 2019 presenteerde de commissie onder leiding van het CDA-Kamerlid Chris van Dam het eindverslag *Ongekend onrecht*. Daarin staat in harde bewoordingen dat de overheid in allerlei opzichten burgers in de steek heeft gelaten die in aanmerking kwamen voor kinderopvang-toeslag, maar die uiteindelijk bleven zitten met een kapitale schuld. Het strenge voorschot- en verrekensysteem dat de Belastingdienst/ Toeslagen hanteerde, zorgde voor een onevenredige benadeling van tienduizenden gezinnen.

Het fundament van die strenge aanpak was de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) uit 2006. In 2013 werd de aanpak nog eens extra verstrekt door de Wet aanpak fraude toeslagen en fiscaliteit. De Tweede Kamer hoopte met deze wet fraudeurs keihard te kunnen aanpakken.

Geschrokken

De commissie Van Dam concludeerde in haar rapport dat niet alleen de wetgevende en de uitvoerende macht, maar ook de rechterlijke macht – in dit geval de bestuursrechtspraak - jarenlang een wezenlijke bijdrage leverde aan het in standhouden van de spijkerharde uitvoering van de regelgeving van de kinderopvangtoeslag. Daarmee zou de bestuursrechtspraak zijn belangrijkste functie van rechtsbescherming van individuele burgers hebben veronachtzaamd.

Bart Jan van Ettekov, voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, schrok toen hij deze woorden las. Zo'n hard oordeel had hij niet verwacht. 'Bij het rapport zit een bijlage van de relevante jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak,' zei hij tijdens het webinar. 'Wie bijvoorbeeld die analyse van Sjoerd Zijlstra (hoogleraar staats- en bestuursrecht aan de Vrije Universiteit van Amsterdam) leest, kan eigenlijk niet tot de conclusie komen die de commissie wel trekt. Waar komt dat oordeel dan vandaan?'

Niet dat hij zich de kritiek niet wil aantrekken. 'De kern van de zaak is de vraag hoe de bestuursrechter, maar ook de strafrechter, omgaat met de burger op het moment dat er spanning is tussen wetgeving die harde uitvoering van de regels eist en het belang van rechtsbescherming van individuele burgers. Hoeveel ruimte heb je dan als rechter? Dat is het centrale punt.'

KOT-overleg

In het vraaggesprek legde Van Ettekov allereerst uit hoe de Afdeling bestuursrechtspraak al die jaren met zaken over de kinderopvangtoeslag is omgegaan. Hij vertelde dat de zaken in wezen een vreemde eend in de bestuursrechtelijke bijt waren; alleen omdat huursubsidiezaken van oudsher bij de Afdeling bestuursrechtspraak waren ondergebracht, kwamen de kinderopvangtoeslagzaken er later ook terecht. Van een principiële keuze voor de Afdeling bestuursrechtspraak als hoogste rechter was met andere woorden geen sprake. De lijn waarlangs de Afdeling de zaken beoordeelde, werd uitgezet in 2011. Een poule van ongeveer tien rechters kreeg de taak om speciaal dit soort zaken te behandelen en stelde het zogeheten kinderopvangtoeslagenoverleg in (in de wandelgang het KOT-overleg genoemd). De Afdeling bestuursrechtspraak koos voor een strenge interpretatie van de wetgeving, die inmiddels de "allesof-niets-lijn" wordt genoemd. In 2014 heroverwoog de Afdeling haar standpunt, maar zag toen geen reden de ingezette lijn te wijzigen.

Rechters bewegen voor een deel mee met wat er in de maatschappij gebeurt.

Van Ettekov hechtte eraan te benadrukken dat veel zaken die de Afdeling bestuursrechtspraak in die periode onder ogen kreeg fraude-gerelateerd waren. Een harde opstelling paste bij de destijds in de maatschappij breed gedeelde opvatting dat fraudeurs met overheidsgeld aangepakt moesten worden. De wetgeving was hard, de uitvoering was hard, en het oordeel van de bestuursrechter lag in die lijn. Dat is volgens Van Ettekov verklaarbaar: 'Rechters bewegen voor een deel mee met wat er in de maatschappij gebeurt.'

Vanaf het moment dat de uitvoeringspraktijk werd aangepast – voortaan betaalde de Belastingdienst de toeslag rechtstreeks aan het kinderopvangbureau of de gastouders en moesten ouders nog slechts aantonen dat zij hun eigen bijdragen netjes betaalden en dat het papierwerk in orde was – veranderde het type zaken. Op dat moment begon ook de hoogste bestuursrechter in te zien dat de strenge interpretatie van de wet in sommige gevallen wel erg knelde. Toch duurde het nog tot 2019 alvorens de Afdeling bestuursrechtspraak 'om' ging en de Belastingdienst opdroeg maatwerk te leveren.

Op 25 januari 2021 organiseerde de NVvR online een bijeenkomst over het eindverslag *Ongekend onrecht* van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag.

Bart Jan van Ettekov, voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, reageerde openhartig op de harde conclusies van het rapport. 'Iedereen heeft behoefte aan bezinning.'

Lees verder op pagina 12.

Schikkingen

Waarom het zo lang duurde voordat de rechtspraak een andere koers koos, is een kwestie van wijsheid achteraf. Volgens Van Ettekoven werd al vanaf 2015 stukje bij beetje geprobeerd om de scherpste kantjes van de uitvoering af te slijten en aan te sturen op schikkingen. 'In individuele gevallen probeerden rechters dus weldegelijk aan ouders tegemoet te komen.' Dat dit inzicht vooralsnog niet leidde tot een wezenlijke koerswijziging in alle zaken, wijt de hoogste bestuursrechter mede aan de omvang van het aantal beroepszaken. 'Wij zagen bij de Afdeling bestuursrechtspraak nog geen honderd zaken per jaar, terwijl er 650.000 gezinnen afhankelijk zijn van onder andere de kinderopvangtoeslag.' De souplesse die de bestuursrechtspraak in individuele gevallen probeerden te bewerkstelligen, leidde dus niet tot een verandering in de uitvoering van de regeling in het algemeen.

Rechterlijke moed

Van Ettekoven zei het te betreuren dat de Afdeling bestuursrechtspraak als hoogste rechter niet eerder signalen opving uit de eerste lijn. Alleen de rechtbank Rotterdam had de 'rechterlijke moed' om tegen de alles-of-niets-lijn in te gaan. Of andere rechtbanken er ook zo over dachten, weet Van Ettekoven niet. 'Het kan zijn dat die rechters dachten dat het geen zin had om tegen de Afdeling bestuursrechtspraak in te schrijven, omdat hun uitspraken in hoger beroep toch vernietigd zouden worden.'

Een fundamenteel gesprek over de wisselwerking tussen eerste en tweede lijn van de bestuursrechtspraak zou dit in de toekomst kunnen voorkomen. 'Iedereen heeft behoefte aan bezinning,' zei Van Ettekoven. 'Ik word regelmatig gebeld door rechters van rechtbanken die ook hun eigen rol tegen het licht willen houden en graag de dialoog willen aangaan.'

Het is een van de initiatieven die de Afdeling bestuursrechtspraak neemt in reactie op het rapport Ongekend onrecht. Van Ettekoven publiceerde daar begin januari over in *het Nederlands Juristenblad*. In deze dialoog moet ook de rechtswetenschap worden betrokken. De reactie van Leonard Besselink, hoogleraar constitutioneel recht aan de Universiteit van Amsterdam, op het artikel van Van Ettekoven was een onaangename verrassing. Dat wetenschappers de kans grijpen om juridisch de degens te kruisen, vindt Van Ettekoven op zich geen probleem. 'Maar in elf jaar tijd is er niet één wetenschappelijke publicatie verschenen over de toeslagenmaterie, terwijl al onze uitspraken worden gepubliceerd en iedereen er dus op had kunnen reflecteren.' Bovendien blijken de

(wetenschappelijke) meningen over de manier waarop de hoogste rechter de wetgeving heeft uitgelegd, dan wel had moeten uitleggen, erg uiteen te lopen. 'Besselink, Zijlstra en Marseille (hoogleraar in Groningen) schrijven allemaal iets anders. Zo eenvoudig was het dus kennelijk niet.'

De stoel van de wetgever

Het is de wetgever die de lijnen uitzet langs welke de maatschappij wordt vormgegeven. Rechters zullen die wetten moeten interpreteren met oog voor de belangen van individuele burgers, maar kunnen ze niet zomaar terzijde schuiven. Al te voortvarende rechters lopen het risico het verwijt te krijgen 'dat ze op de stoel van de wetgever gaan zitten'. Het Urgenda-arrest van de Hoge Raad en de uitspraak over de stikstofproblematiek van de Afdeling bestuursrechtspraak zijn daarvan voorbeelden.

Om te voorkomen dat de staatsmachten elkaar over en weer verwijt gaan maken, is ook hier een dialoog op zijn plaats, zei Van Ettekoven. Hij pleitte voor een regelmatige terugkoppeling, opdat de machten van elkaar leren.

De Hoge Raad probeert dit al te doen door in sommige arresten te waarschuwen voor wetgeving die verkeerd uitpakt. Ook in de jaarverslagen van zowel de Hoge Raad als de Raad van State wordt opgeroepen tot een herijking van de machtenscheiding. 'Als wij eerder signalen uit de eerste lijn hadden gekregen en die hadden kunnen terugkoppelen aan bijvoorbeeld de Tweede Kamer, dan had de Kamer als medewetgever eerder ventielen in de wet kunnen aanbrengen,' zei Van Ettekoven. 'Het is triest om te constateren dat pas nadat wij als Afdeling bestuursrechtspraak in oktober 2019 om zijn gegaan de wet per kerende post is gewijzigd. De betrokken staatsmachten hebben allemaal te laat doorgehad wat er aan de hand was.'

Het gesprek met Bart Jan van Ettekoven is terug te kijken op de website van de NVvR (www.nvvr.org/nieuws/online).

MONEY, MONEY, MONEY

Marc Fierstra
(*waarnemend*) voorzitter

In deze verkiezingspecial van Trema is het verleidelijk om een warm pleidooi te houden voor structureel meer geld voor de gehele rechtspleging. Zodat er meer rechters en officieren kunnen worden aangenomen, de ondersteuning kan worden versterkt en onze verouderde systemen eindelijk kunnen worden vernieuwd. Want als de rechtsstaat je ernst is, dan steek je er ook serieus geld in.

Maar ja, het is druk aan de voet van schatkist. Iedereen pleit op dit moment voor een betere positie in de begrotingsstaatjes of in het nieuwe regeerakkoord. Veel publieke taken zijn verschaald. Overheidsdiensten, die in deze bijzondere coronatijd opnieuw bewijzen van essentiële waarde te zijn, hebben al jaren op een houtje gebeten. Al hun achterbannen zullen hen dezelfde opdracht meegeven: we hebben laten zien wat we waard zijn, nu moet er geld bij!

Het was daarom ook goed om de gezamenlijke actie van de rechtspraak, het Openbaar Ministerie en de politie te zien die oproept om de gezamenlijke budgetten structureel met 850 miljoen te verhogen. Dat is hard nodig. En niet alleen omdat het risico groot is dat de maatschappelijke kosten hoger zijn als je niet investeert, maar ook omdat je moet willen dat burgers en bedrijven moeten kunnen rekenen op hun rechtsstaat en hun rechtspleging. Die geen rekening hoeven te houden met overspannen magistraten die alle losse resterende minuutjes bundelen om toch ook die ene zaak nog af te kunnen doen. En die geen kostbare tijd hoeven te verdoen met ICT-problemen. Het is een goede zaak dat rechters en officieren nu intern gesprekken aangeboden krijgen om zelf beter te kunnen omgaan met de effecten van die veel te hoge werkdruk, maar het zou veel beter zijn als het werkdrukprobleem niet zou bestaan.

Dat kan, het spijt me zeer, alleen met meer geld. Money, money, money. En dus zijn we weer terug bij het begin. En sluiten we in de rij aan van alle organisaties, beroepen en overheidstaken die keurig op anderhalve meter afstand hun, door corona stukgewassen, hand opnieuw ophouden.

DEBAT OVER TOESLAGENAFFAIRE: RECHTSSTAAT FAALDE

Op 15 januari 2020 diende het kabinet Rutte III zijn ontslag in bij de koning. Directe aanleiding daartoe was het eindverslag Ongekend onrecht van de parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag. Inmiddels is duidelijk dat er een parlementaire enquête naar de toeslagenaffaire komt. Voor de zomer van 2022 moeten de openbare verhoren worden afgerond.

In het rapport Ongekend onrecht krijgen alle staatsmachten ervan langs: de wetgever was te veel gefocust op het aanpakken van fraudeurs. De Belastingdienst had als uitvoerende dienst te weinig oog voor de menselijke maat. En de rechtsprekende de macht veronachtzaamde zijn taak als rechtsbeschermer van individuele burgers. Het rapport was voor het kabinet reden om voortijdig af te treden. Op 15 januari bood minister-president Rutte zijn ontslag in bij de koning.

Roversbende

Meteen na de presentatie van het rapport reageerde de minister-president al door te zeggen dat de rechtsstaat als zodanig had gefaald. Tijdens het debat op 19 januari verwees ChristenUnie-leider Gert-Jan Segers naar kerkvader Augustinus: 'Als we het recht en de rechtsstaat niet hebben, dan is de overheid niets anders dan een roversbende.'

Segers noemde het aftreden van het kabinet een politieke erkenning van ongekend onrecht. Maar het aangedane leed werd daarmee niet ongedaan gemaakt. 'Al die jaren van spanning, verdriet, boosheid, onrecht en schaamte kunnen niet meer worden teruggespoeld. (...) ondertussen staan we hier (...) bij de scherven van gebroken levens en soms zelfs van geknakte levens. Bij scherven van het falen

van de rechtsstaat, waarbij de overheid geen schuld voor de zwakken is geweest. Dat vraagt om een indringende zelfreflectie en een indringend debat.' Ook andere parlementariërs zeiden te beseffen wat de getroffen ouders was aangedaan en boden daarvoor hun excuses aan.

CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt — een van de parlementariërs die de toeslagenaffaire aan het licht bracht — vergeleek Nederland met Malta. Een functionerend systeem van macht en tegenmacht ontbreekt volgens hem in beide landen. Omtzigt diende daarom een motie in waarin hij voorstelt de zogeheten Venetië-commissie een advies uit te brengen over de rechtsbescherming van burgers in Nederland en het stelsel van macht en tegenmacht. De motie is inmiddels aangenomen.

Rutte als rode draad

Tijdens het debat over de uitkomsten van de parlementaire ondervraging, onder voorzitterschap van CDA-lid Chris van Dam, bleek dat veel parlementariërs de achtereenvolgende kabinetten Rutte verantwoordelijk primair houden voor de toeslagenaffaire. Rutte zou in zijn tienjarige regeerperiode onvoldoende aandacht hebben gehad voor de slachtoffers van de keiharde aanpak van de Belastingdienst. D66 vond dat de kabinetten-Rutte I en II doelbewust de toegang

tot het recht van miljoenen Nederlanders hadden ondermijnd. Fractievoorzitter Rob Jetten hekelde de trend dat verschillende partijen de rechter verwijten op de stoel van de politiek te gaan zitten. De nummer 2 van D66 betwijfelde openlijk of die partijen wel echt willen dat burgers vaker hun gelijk kunnen halen tegenover de overheid. Lilian Marijnissen (SP) noemt Rutte 'de rode draad door de toeslagenaffaire', en ook Geert Wilders en Thierry Baudet lieten zich in zulke termen over de VVD-lijsttrekker uit. VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff legde de schuld van de affaire breder en benadrukte dat niet één, maar tal van partijen verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor het debacle. Daarbij stak hij uitdrukkelijk ook de hand in eigen boezem. 'Ook de Kamer heeft de nodige redenen om naar zichzelf te kijken, om te constateren dat hoe wij werken, hoe wij mede hebben wetgegeven, hoe wij controleren en hoe wij omgaan met incidenten, niet heeft opgeleverd wat Nederlanders van ons mogen verwachten,' aldus Dijkhoff. Ook Segers van de CU nam zijn eigen rol in de affaire serieus. 'De toeslagenaffaire is namelijk hier begonnen met wetgeving, met politieke keuzes, met keuzes van ons,' zei hij. 'Keuzes om in 2005 een wet aan te nemen die aangaf dat de toeslag kan worden herzien en kan worden teruggevorderd. De Raad van State heeft toen gezegd: bouw nou een hardheidsclausule in. We hebben er niet naar geluisterd.' Jesse Klaver van GroenLinks ontkende niet dat de Tweede Kamer zelf als medewetgever veel te verwijten valt. Maar, vond hij, het ging ook om de ideologie achter de affaire: 'Het is misgegaan in de uitvoering. Het is misgegaan in de informatievoorziening naar de Tweede Kamer. Maar het is ook een ideologie, een ideologie dat we burgers uiteindelijk moeten wantrouwen, een ideologie dat iedere euro die we uitgeven aan de verzorgingsstaat en de sociale zekerheid er eentje te veel is.'

Afdeling bestuursrechtspraak

Verschillende partijen hekelden tijdens het debat ook de rol van de bestuursrechter. Lilianne Ploumen (PvdA) stelde voor om de Afdeling bestuursrechtspraak en de Afdeling advisering van de Raad van State (nog) scherper te scheiden. 'Dat is een van de manieren om herhaling hiervan in de toekomst te voorkomen.' Lilian Marijnissen van de SP stelde voor de bestuursrechtspraak helemaal bij de Raad van State weg te halen. Daarnaast vroeg Marijnissen aandacht voor de toegang tot het recht. Als er van overheidswege fouten worden gemaakt, is het extra kwalijk dat die mensen in de rechtspraak, in onze rechtsstaat, niet hun recht kunnen halen,' zei ze tijdens het debat.

Farid Azarkan, fractievoorzitter van DENK, ging eveneens in op de rol van de sociale advocatuur en verweet de overheid onnodig lang door te procederen. Hij schetste het beeld van een ouder die een sociale advocaat met een vergoeding van 700 euro in de arm had genomen. Die ouder kwam tegenover een advocaat van landsadvocaat Pels Rijcken & Drooglever Fortuijn te staan, met een gage van 25.000 euro. 'Meedogenloos,' beschreef Azarkan.

VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff zag dat anders: uit het rapport van de parlementaire ondervragingscommissie haalde hij niets over de toegang tot het recht. Hij maakte liever werk van het voorkomen van rechtszaken; beleidsmakers moesten volgens hem vaker in de schoenen van burgers gaan staan. PVV-voorman Geert Wilders zag in het rapport van de ondervragingscommissie vooral een bevestiging van zijn eerder ingenomen standpunt dat Nederland al lang geen rechtsstaat meer is.

NIEUWS VAN DE COMMISSIES

Om de belangen van onze rechtsstaat en die van onze leden zo goed mogelijk te kunnen behartigen, bundelt de NVvR de kracht van haar leden in een drietal commissies voor wetenschappelijke adviezen, vakbondstaken en internationale activiteiten.

Wetenschappelijke Commissie

De Wetenschappelijke Commissie (WeCo) van de NVvR buigt zich maandelijks over wetsvoorstellen die het ministerie van Justitie en Veiligheid ter advisering aanbiedt. Ook wetgeving van andere ministeries kunnen via internetconsultatie onder de aandacht van de WeCo komen. In 2020 bracht de WeCo 25 adviezen uit, onder andere over de noodwetgeving inzake de aanpak van de Covid-19 pandemie.

Bij het opstellen van een advies over wetsvoorstellen kijkt de WeCo vooral naar de mogelijke uitwerking van wetten in de rechtspraak. Zo vroeg de WeCo zich in een onlangs uitgebracht advies af of een hoger-beroep mogelijkheid voor schuldeisers in een schuldsaneringsprocedure natuurlijke personen feitelijk wel uitvoerbaar is. Ook wees de WeCo op de mogelijke handhavingsproblemen bij het afsteken van een bepaald soort vuurwerk in de openbare ruimte. Al eerder bracht de WeCo een negatief advies uit over taakstrafverbod in gevallen van (licht) geweld tegen ambtenaren met een publieke taak. Er kan immers altijd sprake zijn van bijzondere omstandigheden waardoor "een onvoorwaardelijke vrijheidsbeneming niet als een adequate straf kan worden beschouwd". Naast de rechtspraak verwerkt de WeCo ook meer technisch-juridische overwegingen in haar adviezen, zoals bijvoorbeeld het geval was in het advies over het voorontwerp van het wetsvoorstel inzake seksuele misdrijven. In dat laatste advies waarschuwde de WeCo voor al te onduidelijke strafbepalingen en te hooggespannen verwachtingen. Het strafrecht is immers niet altijd het antwoord op maatschappelijke vraagstukken, zeker niet als het gaat om onderwerpen waarover in de loop van de tijd steeds anders wordt gedacht. Ook bracht de WeCo begin januari een uitvoerig advies uit inzake de wijziging van het Vreemdelingenbesluit. De WeCo zei onder andere te vrezen dat de voorgenomen samenvoeging van het aanmeldgehoor en het eerste gehoor in de asielpandemie uiteindelijk zal leiden tot meer onduidelijkheden en (dus) langere procedures. Op dit moment buigt de WeCo zich onder andere over het initiatiefwetsvoorstel van D66 waarin wordt gepleit voor afschaffing van de zogeheten aanwijzingsbevoegdheid van de minister van Justitie in de richting van het Openbaar Ministerie.

Geïnteresseerd in het werk van de WeCo? Mail dan naar onze collega **Miek Smilde**, m.smilde@rechtspraak.nl.

Commissie Rechtspositie

De NVvR is naast beroepsvereniging ook dé vakbond voor rechterlijke ambtenaren. Die vakbondstaak bestaat vooral uit het bewaken van zowel de collectieve belangen als de individuele belangen van haar leden. De Commissie Rechtspositie (CRP) staat het bestuur van de NVvR bij in de uitoefening van al haar vakbondstaken en is hiermee het kloppend hart van de vakbondsactiviteiten.

De CRP adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over alle aangelegenheden die te maken hebben met de arbeidsvoorwaarden en rechtspositie van de leden van de rechterlijke macht. In de CRP zitten rechters, raadsheren, officieren van justitie en advocaten-generaal die zich, vanuit hun eigen specialisme(n), buigen over uiteenlopende rechtspositionele kwesties.

De afgelopen maanden zijn diverse actuele onderwerpen besproken, zoals onder meer de cao-inzet, de aanhoudende werkdruk, het onderzoek naar het inschalingsbeleid van de rechterlijke macht, maar ook alle voorstellen die strekken tot invoering, wijziging of intrekking van regelingen die invloed hebben op de rechtspositie van de rechterlijk ambtenaren. De NVvR heeft hier immers overleg en/of overeenstemmingsrecht en daarmee een belangrijke positie.

Oproep

Wilt u ook meer invloed uitoefenen op de rechtspositie en arbeidsvoorwaarden van de rechterlijke macht en heeft u kennis van en/of gevoel voor deze materie? Dan nodigen wij u van harte uit contact op te nemen via info@nvvr.nl.

De NVvR is altijd op zoek naar enthousiaste leden die de CRP - en daarmee de positie van de NVvR - willen versterken.

Commissie Internationaal

De NVvR participeert in werkzaamheden van internationale zusterverenigingen (Europees en wereldwijd), van zowel rechters als officieren van justitie. De Commissie Internationaal ondersteunt de vereniging bij haar internationale activiteiten.

De corona-pandemie bemoeilijkt momenteel nog steeds internationale ontmoetingen. Niettemin slaagt de NVvR erin contact te houden met haar (Europese) zusters. In 2020 verleende de vereniging met name intensief steun aan de Poolse magistraten die in hun eigen land sterk onder druk staan. Vooral rechter Lydia Heuveling van Beek toonde zich onvermoeibaar in haar strijd voor het behoud van de rechtsstaat in Polen. Via de nieuwsbrief en op website van de NVvR is hierover regelmatig berichtgeving te lezen. Marc Fierstra, waarnemend voorzitter, en Tijn van Osch van de Commissie Internationaal namen 5 februari jongstleden deel aan de onlinebijeenkomst van de European Association of Judges (EAJ).

Tijdens deze vergadering, waaraan 35 rechtersvereniging deelnamen, kwamen onder andere de huidige problemen van de rechterlijke macht in onder andere in Polen, Roemenië en Turkije ter sprake. De vergadering keurde unaniem een officiële verklaring goed, opgesteld en ondertekend door IAJ-president Tony Pagone, ter bekrachtiging van de kandidatuur voor de Nobelprijs voor de Vrede van de Poolse Vereniging Iustitia. Het Noors parlamentslid Jette Christensen heeft daartoe het initiatief genomen.

Ways to Brussel

Tijn van Osch maakt namens de NVvR ook deel uit van de EU-werkgroep "Ways to Brussels" die door de EAJ werd opgericht met als doel toezicht te houden op wetgevingsinitiatieven die impact kunnen hebben op de rechterlijke macht van de lidstaten.

Begin 2020 stelde de werkgroep daartoe een brief op aan de Europese Commissie met het aanbod de Commissie zo nodig te ondersteunen met technisch advies. Daarnaast heeft de werkgroep de programma's van de relevante Europese instellingen doorgenomen, op zoek naar voorgestelde maatregelen die rechtstreeks van invloed kunnen zijn op het werk van rechters of rechtbanken. Een overzicht van de bevindingen van de werkgroep is te vinden op de website van de NVvR.

TERUGBLIK OP HET NIEUWS

Rickert Ahling draagt waarnemend voorzitterschap over aan Marc Fierstra

Op 1 januari 2021 kwam het bestuurslidmaatschap en de vervulling van de functie van waarnemend voorzitter van Rickert Ahling definitief ten einde. Het geplande feestelijke afscheid is vanwege de geldende coronamaatregelen voorlopig uitgesteld. Bestuurslid Marc Fierstra heeft het waarnemend overgenomen. Fierstra is raadsheer bij de Hoge Raad in Den Haag.

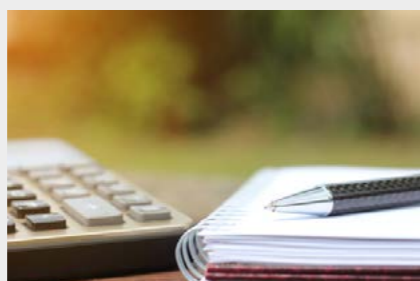
Versteviging invloed op werkvloer via bestuursbenoemingen

De afgelopen maanden heeft de herziening van de benoemingsprocedure van bestuurders in de rechtspraak voor veel onrust gezorgd. De NVvR blijft bij haar standpunt dat rechters meer zeggenschap moeten hebben over

de benoeming van hun bestuurders (elected by their peers). Uit gerechtsvergaderingen in het hele land, waar het onderwerp ter tafel kwam, bleek dat een ruime meerderheid van de zittende magistraten het eens is met dit standpunt en een doorslaggevende stem wil hebben bij de benoeming van bestuurders. Na een impasse van enkele maanden liet Raad voor de rechtspraak eind december weten opnieuw met de NVvR, gerechtsbesturen, COR, College en Tegenlicht om tafel te gaan om te komen tot een procedure voor de benoemingen van bestuurders die op meer draagvlak kan rekenen. De gesprekken moeten voor 1 maart dit jaar zijn afgerond.

Onderzoek naar inschalingsbeleid rechterlijke macht

Mede op aandringen van de NVvR start het ministerie van Justitie & Veiligheid een onderzoek naar (indirect) onderscheid bij de inschaling tussen mannelijke en vrouwelijke rechters/officiëren in opleiding, superspecialisten, super-ervaren kandidaten en overstappers vanuit het OM. Hiervoor is een werkgroep geformeerd waaraan de NVvR deelneemt, samen met het ministerie van Justitie en & Veiligheid, de Raad voor de rechtspraak en het Collega van PG's.

Eva Borg bestuurslid NVvR

Op 18 november heeft de Ledenraad ingestemd met de voordracht van Eva Borg (32) als bestuurslid. Eva was al lid van de Ledenraad (sectie OM) en is werkzaam als plaatsvervangend officier van justitie enkelvoudige zittingen (assistent-officier) bij het arrondissementsparket Amsterdam. Als bestuurslid gaat zij zich inzetten voor onder andere het behoud van kwaliteit, ervaring en specialismen binnen zowel OM als ZM. Daarnaast hebben loopbaanbeleid, vermindering van werkdruk en het vergroten van de publieke bekendheid over het werk van rechters/raadsheeren en officieren van justitie haar belangstelling.

Onderhandelaarsakkoord cao RM

Op 5 november bereikte het onderhandelaarsteam van de NVvR een onderhandelaarsakkoord met de minister. Het betrof een korte, beleidsarme cao, die liep van juli tot

en met december 2020. De inhoud is in lijn met de cao Rijk over dezelfde periode. In het akkoord zijn een kleine loonsverhoging van 0,7%, een eenmalige uitkering van €225 en een thuiswerkvergoeding afgesproken. De circulaire over de toepassing van de cao is in januari door de minister vastgesteld.

Online bijeenkomst Misdaad en mededogen

Op 26 november organiseerde de NVvR tijdens een online bijeenkomst over een andere benadering van het strafrecht. Tijdens een live uitzending besprak Disa Jironet (officier van justitie in Amsterdam) haar boek 'Misdaad en mededogen'. Volgens Jironet zou het in het strafrecht niet alleen moeten gaan om het afstraffen van een dader, maar zou er meer oog moeten zijn voor het lijden van zowel slachtoffer als dader. 70 NVvR-leden volgden het gesprek en stelden in het tweede deel van de bijeenkomst hun vragen.

Het vraaggesprek met Jironet is terug te kijken op de website van de NVvR (www.nvvr.org/nieuws/online).

Poolse rechtsstaat blijft onder vuur

Na de indrukwekkende mars van de 1.000 toga's in januari 2019 is de NVvR zich de afgelopen maanden blijven inzetten voor het behoud van een rechtvaardige Poolse rechtsstaat.

Solidariteit werd betuigd met rechtersverenigingen Iustitia en Themis, die opkomen voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in Polen. Met Europese collega's uit diverse landen werd geprotesteerd tegen disciplinaire maatregelen tegen rechter Tuleya, wiens immuniteit werd opgeheven, en andere Poolse rechters. Bijna 1.000 Nederlandse rechters en officieren van justitie plaatsten hun handtekening onder een open brief van Iustitia waarmee de Europese Commissie werd opgeroepen maatregelen te nemen ter ondersteuning van de rechtsstaat en ervoor te zorgen dat lidstaten uitspraken van het Europese Hof eerbiedigen. In januari werd de mars van de 1.000 toga's herhaald, dit keer via een 1.324 km lange virtuele route van Warschau naar Luxemburg. Hieraan konden togadragers en burgers symbolisch met hun eigen traject hun bijdrage leveren.

Werken in coronatijd: vinger aan de pols

Veel langer dat iedereen had verwacht, werken we na een jaar van beperkingen in deze coronatijd nog steeds thuis. Ondanks de maatregelen op de gerechten en parketten en zittingen die doorgaan, blijft het soms nog improviseren. Coronamoedigheid ligt op de loer en daarom houdt de NVvR graag vinger aan de pols. Hoe gaat het met u? Signaleert u problemen die om een landelijke aanpak vragen? Laat het ons weten via info@nvvr.org.

Kijk voor meer nieuwsberichten op onze website (www.nvvr.org).

DE RECHTER

JESSE VAN MUYLWJCK/JESSECARTOONS.COM

In de afgelopen maanden organiseerde de NVvR online bijeenkomsten over actuele thema's en onderwerpen. In november sprak de NVvR met **Disa Jironet** (officier van justitie in Amsterdam) over haar boek 'Misdad en mededogen'. In januari vond een vraaggesprek plaats met **Bart Jan van Ettehoven** naar aanleiding van de toeslagen affaire over de het eindrapport 'Ongekend onrecht'.

De gesprekken zijn terug te kijken op de website van de NVvR (www.nvvr.org/nieuws/online).

